

POBLE DE FORMENTERA

OBRA CULTURAL BALEAR

nº 7 - Abril
1980

Davant la situació d'estancament en què es troba el procés autonòmic la Junta Directiva de l'Obra Cultural Balear, com a entitat compromesa amb la lluita per la identitat del nostre poble, des d'una actitud independent de partidismes, i sentint-se hereva d'aquella Associació per la Cultura de Mallorca que en l'etapa republicana va promoure decididament el primer Projecte d'Estatut d'Autonomia de les illes Balears, llança aquesta crida a tots els polítics i al poble illenc en general, perquè emprenguem conjuntament i amb energia la imprescindible acció unitària que ens porti, en el temps més curt possible, al màxim grau d'autonomia.

Invocant la voluntat autonòmica absolutament unànime que des de del primer moment manifestaren tots els parlamentaris i partits representatius, l'Obra Cultural demana a tots el millor esforç per evitar que, mentre els partits discuteixen sobre la via més convenient per accedir a l'autonomia, aquesta continui de fet en la via morta de la inactivitat total.

L'Obra Cultural Balear, després d'analitzar detingudament les possibles interpretacions de la Constitució i la Llei Orgànica sobre modalitats de referèndum, no troba que s'hi obligui clarament a definir la via d'accés des del primer moment de la iniciativa autonòmica.

Per tant, si el Tribunal Constitucional no es pronúncia en un sentit diferent, proposam:

1er- Que el Consell General Interinsular promogui la iniciativa autonòmica a tots els ajuntaments illencs, sense plantejar disjuntives entre els articles I43 i I5I, sinó tan sols un pronunciament a favor o en contra de l'autonomia de les illes Balears.

2on - Que sigui la proporció d'ajuntaments favorables a l'autonomia la que determini l'aplicació de l'article I43 o del I5I, i no cap imposició centralista o apriorística: si s'arriba a més dels tres quarts d'ajuntaments, representatius de la majoria de la població de les nostres illes, podrà abordar-se el referèndum d'iniciativa previst a l'article I5I.

3er - Que, en tot cas, s'emprengui immediatament per part dels partits polítics, Consells, ajuntaments, centrals sindicals, mitjans de comunicació, universitat, entitats culturals, professionals i ciutadanes etc., una enèrgica campanya de conscienciació autonòmica, per a la qual l'Obra Cultural Balear des d'ara mateix ofereix tots els mitjans humans i econòmics de què disposa.

Al ple municipal corresponent al mes de Marc i celebrat el passat dia 29, hi va haver un llaguissim ordre del dia amb una gran quantitat de punts.

S'acceptaren les dimissions dels regidors Isidro Revert, del PSOE i de Lluís Tur Mayans d'UCD, i llurs substituïts, Miquel Tur Tur, i Angel Bustos. Abans de notificar aquestes dimissions es va llegir la carta de renúncia del regidor Lluís Tur, en la qual al·legava com a motiu, la seua disconformitat en la política urbanística portada a terme fins llavors.

Posteriorment el regidor i conseller Vte. Ferrer Castello va comunicar la seva dimissió de la comissió d'urbanisme.

Després es va procedir a la reconstrucció de les diferents comissions que quedaren pràcticament igual que abans, excepte la d'Urbanisme que quedà formada per Angel Bustos, Bartomeu Ferrer i Josep Ferrer Colomar.

L'altre punt del ordre del dia era l'aprovació del presupost del 1980, que s'aprova sense dificultats.

S'aprova: les ordenances municipals de neteja.

-El Pla d'obres i serveis

-El pla d'obres i serveis va quedar amb estudi.

-El nomenament de l'arquitecte municipal va quedar en estudi damunt sa taula.

-S'acorda l'actualització dels preus del projecte de Nou Ajuntament al final de les obres.

-La moció d'UCD sobre adquisició de terreny per zones verdes as Pujols, fou rebutjada pel regidor socialista Bartomeu Ferrer, argumentant que aquesta temàtica es té que incloure dins les Normes Subsidiàries de Planejament i finalment s'aprova que l'Ajuntament faci gestions al respecte.

- Moció de C.D. sobre cabines telefòniques a petició dels hotelers de les zones de Ca-Marf i Cala Saona. S'aprova la dita moció.

-Moció de C.D. sobre l'actualització del catastre urbà presentada per Antoni Serra que la defengué remarcant la font d'ingressos que implicaria aquesta actualització del catastre urbà presenta

. Fou contestat pel regidor socialista Bartomeu Ferrer que li recordà que el mes passat el PSOE ja havia presentat una esmena semblant. Finalment fou aprovada.

-Moció de C.D. sobre els molins de vent que esser presentada per Vicent Ferrer Castello, assenyalant la situació d'abandonament en que es troben els nostres molins "elements patrimonials" per esència i que darrerament la visita del Subsecretari de turisme a Formentera, Ignacio Aguirre li va prometre ajuda si li presentava un estudi de l'estat en que es troben els molins. S'acorda encarregar al conseller Vicent Ferrer aquest assumpte.

-Moció de C.D. sobre un mercat pagès i l'abrasador de fems, presentades pel regidor Vicent Ferrer. Al tema de l'abrasador de fems el replicà Bartomeu Ferrer res tant que el més adequat seria, per aquest any, l'enterrament dels fems amb uns costos de 1.900.000 ptes.

-Moció de C.D. sobre ensenyança presentada pel regidor Antoni Serra demanant la construcció per l'Ajuntament de dos aules d'EGB i una de Preescolar a Sant Ferran de ses Roques i una d'EGB a la Mola. El portaveu socialista Bartomeu Ferrer assenyalà que el mes de gener s'havia acordat la creació d'una comissió per l'estudi de la problemàtica educativa i que havia de ser aquesta comissió la que determini el més necessari. El Sr.

Serra va assenyalar que no era necessari ja que ell ja havia estudiat la situació intensament amb el Director del Col·legi de S. Francesc i els inspectors i que no calia esperar un dictamen d'aquesta comissió. Davant això es va creure oportú interrompre la sessió i sol·licitar l'intervenció del Director del col·legi de S. Francesc (aquest entre el públic) Isidor Torres; a fi de que exposas el seu punt de vista. Isidor Torres relitzar una amplia anàlisi de la situació educativa, i finalment es deixà el tema per un altre ple.

-Moció del PSOE demanant una subvenció al C.B.I. per la redacció del projecte de sanetjament.

-Moció del PSOE demanant una el tancament de les zones urbanes que s'estan construint, així com un horari de treball, per evitar ramors. Aquesta moció fou aprovada.

-Moció del PSOE demanant la netetja i manteniment del cementeri. Fou replicada pel regidor Antoni Serra argumentat els alts costos que això suposava, a lo qual el regidor socialista Bartomeu Ferrer argumentà que es podia amortitzar l'ampliació en la venda dels mitxos que se construïen. Es deixà amb estudi.

-Vot de censura del PSOE a UCD per incumpliment de la petició de l'ampliació de les carreteres al Ministeri de Obres Publiques. Va respondre el Batle diguent que el Ministre havia vingut per dos assumptes molt concrets i no procedia plantejar-li res més.

-Moció del PSOE demanat la formació d'una comissió negociadora amb la companyia ISNASA per aconseguir un control en l'entrada dels cotxes. S'acordà nomenar aquesta comissió quedant integrada per Angel Bustos i Miquel Ribes.

LOCAL

Al darrer ple del mes de febrer (25-2-80) del Consell Int., el PSOE per boca del conseller Felip Sanchez Cuenca va presentar una moció sobre la presunta il·legalitat de les obres as Pujols, promogudes pel regidor i conseller Vte. Ferrer Castelló, i que segons el porta veu socialista incumplien la normativa sobre infraestructura turística, i sentaven un precedent que condicionaria el futur planejament urbanístic de l'illa.

Després va intervenir el conseller Vte. Ferrer per afirmar que ell només n'era administrador, i que no era competència del C.G.I. sino de la Comissió Provincial d'Urbanisme definir-se sobre el tema. per acabar va "acusar" als socialistes de realitzar una política urbanística discriminatoria i irregular.

Després intervingué el Vicepresident del C.G.I. i cap del Grup Independent d'Eivissa i Formentera, En Cosme Vidal, el qual "acusa" als membres socialistes de Formentera de "..... poco elegante al atacar la honorabilidad de un miembro del C. G.I. Pero -afegi- si el agua es salobre lo es para todos, inclui dos los socialistas, y lo que ahora es válido para apartamentos, también debería haber sido válido para urbanizaciones ..".

POBLE DE FORMENTERA ha cregut oportú demanar l'opinió a cadascun dels grups polítics implicats en la polèmica, a fi de que ens donassin el seu punt de vista sobre un tema de tanta actualitat a l'illa.

El conseller Vte. Ferrer Castelló se li plantejaren les següents preguntes:

- 1- Si ens podia explicar quin tipus d'edificació estava realitzant?
- 2- Quins permisos legals tenen?
- 3- Com valorau la polèmica entablada al C.G.I. sobre el seu cas?

Devant les quals el Sr. conseller Vte. Ferrer ens va demanar disculpes per no poder respondre a les qüestions abans esmentades, per no reincidir en uns temes que ell preferia oblidar.

Almateix temps el regidor i dirigent del PSOE, Bartomeu Ferrer Marí, ens va respondre a les nostres preguntes de la següent manera:

BARTOMEU FERRER MARI (PSOE)

- 1- Quins motius els han portat a presentar aquesta denúncia?

Entre altres motius el que es Pujols no està declarat com a casc urbà, i el més greu de tots es la immoralitat que suposa que mentres qualse vól formenterer no es pot construir una casa le galment, que un regidor, conseller i membre de la Comissió d'Urbanisme de l'Ajuntament, es fa un bloc d'apartaments de 50.

De totes maneres pels socialistes no és més que un de tants dels fets a que ens té acostumats la dreta reaccionaria de Formentera.

- 2- En la polèmica suscitada al Consell General Interinsular, es va acusar al PSOE de Formentera d'Haver autoritzat certes urbanitzacions, abans d'aquesta denúncia. Que hi ha d'això?

Sobre les acusacions que es varen formular en el ple de l'Ajuntament de Formentera pel regidor Vicent Ferrer i en el C.G.I. per D. Cosme Vidal, són acusacions molt greus i sortosament fetes a un partit l'únic que desde sempre i en solitari ha estat en contra de les urbanitzacions a Formentera. Acusacions que ells saben que no son veritat i que els emplaçam quan ells vulguen davant un públic a que demostrin el que diuen i si no que diguin que son uns mentiders.

CONCURS I EXHIBICIÓ DE BALL PAGÈS

Organitzat per l'Obra Cultural Balear i la Unió de Pagesos de Formentera es va celebrar a la placa de Sant Francesc Xavier, el passat dia de Sant Josep, una tirada de galls i una exhibició i concurs de ball pagès. La convocatòria establia 3 categories:

- 1- De 6-10 anys - infantil
- 2- De 10-15 anys - junior
- 3- De 15-20 anys - juvenil

Els premis eren de 2.000 ptes. per la parella guanyadora i de 1.000 ptes. per a la segona.

Hi ha que destacar el gran nombre de participants -sobretot de parelles infantils- i de públic.

L'entrega de premis es realitza a l'Escola des Cap de Barbaria a les 9'30 h. de la nit.

Les parelles guanyadores foren les següents:

Categoria infantil

- 1er premi - Blai Mayans i Mª Lluïsa Mayans
2on premi - Xavier Verdera Joan i Marta Colomar

Categoria junior

- 1er premi - Xavier Tur i Ferrer i Roser Serra i Serra
2on premi - Bartomeu Marí i Mayans i Lidia Ferrer i Ferrer

Categoria juvenil

- 1er premi - Bartomeu Joan i Mª Carme Serra i Serra
2on premi - Ignasi Tur i Ferrer i Alicia Ferrandez

LOCAL

VISITA DEL CONSELLER D'AGRICULTURA DEL CONSELL INSULAR D'EIVISSA I FORMENTERA.

El dilluns 10 de març visità la nostra illa el conseller insular d'Agricultura i membre del grup "Independents d'Eivissa i Formentera", En Josep Planells i Roig. Després d'entrevistar-se amb els membres de la Cooperativa Agrícola de Formentera i de l'Unió de Pagesos, analitzaren conjuntament els problemes més acuciats del camp formenterer, cas dels preus dels cereals, subvenció del gas-oil, necessitat d'un veterinari titular, etc. El conseller d'Agricultura va exposar la petició feta al IRYDA pel senador Abel Matutes perquè Eivissa i Formentera fossin declarades "Comarca de Ordenación de Explotaciones" i de les avantatges que pel camp això suposaria.

VISITA A FORMENTERA DELS MINISTRES D'OBRES PÚBLIQUES I JUSTÍCIA.

El propassat 17 de març visitaren Formentera els Ministres d'Obres Públiques, Sancho Rof, i el de Justícia, Iñigo Cavero, acompanyats pel president del C.G.I., Jeroni Albertí, el president del Consell Insular, Cosme Vidal, el senador Abel Matutes, el Governador Civil, Jacint Ballestè, el Delegat del Govern, Miquel Roig, el conseller d'Ordenació del Territori del C.G.I., Miquel Pascual i alts càrrecs del M.O.P. ; al port de La Savina foren rebuts pel Batle, Antoni Calafat i el consistori municipal en ple.

Segons unes declaracions fetes a "D. Ibiza" (18-3-80), el Sr. Ministre d'Obres Públiques afirmava que els problemes més immediats a resoldre a Formentera eren el de l'abasteixement d'aigües i el sanejament.

En un pròxim n^o intentarem donar una més àmplia i detallada informació sobre els aspectes d'aquesta visita.

ENCARA ES VIU A GRÈCIA !!

GRÈCIA MARE DE LA MEDITERRÀNIA

La cultura del "Mare Nostrum" (nostre mar) és una realitat que es pot veure i palpar, les arrels de la nostra raça mediterrània viuen encara dins d'unes terres no massa llunyanes, i a on hom respira un aire familiar, un aire conegut, com si es trobés de cop amb la mare, que ja Grècia perduda.

Grècia, i especialment les illes gregues, són la font de la nostra cultura, que deixant-nos estar de etiquetes nacionals, és la mediterrània. I elles també lluiten per a no perdre la seva identitat, la seva puresa, davant d'aquesta ona estranya que ha estat invadint darrerament les illes de la nostra mar.

.....

.....

CAPITOL I :

LES PERLES DEL JÒNIC

Homer ja les citava a la seva Odissea, poetes i herois les han preferit a altres terres, potències europees se'ls han disputat al llarg de la història. Les illes jòniques sempre s'han mantingut al marge de la resta de Grècia però sense perdre el seu arrelat caràcter hel·lènic, incorruptible per influències estranyes.

Anglaterra va haver de cedir-les a Grècia el 1863 després de cinquanta anys de protectorat : les set perles del Jònic volien ser el que eren : volien formar part de les Hèl·lades.

Menys conegudes pels turistes que les illes de l'Egeu, són, tanmateix, una mostra de la vida i costums gregues, afortunadament poc explotades i d'una bellesa diferent i singular. KERKIRA (Corfú) i PAXI, LEFKAS i ITACA, KEFALINA (Cefalònia) i ZAKINTHOS formen tres grups dels quals el central és potser el més interessant.

Però cada illa té el seu caràcter particular, els seus mites i llegendes que li són propis. El "Ionis" vaixell de línia les uneix a totes a excepció de Lefkas, accessible des del continent, i Zakynthos, des del Peloponès. Però, a la pràctica, sempre es troben altres mitjans més emocionants de traslladar-se entre illes: barques de pesca, velers, navegants que fan el trajecte ocasionalment.

Muntanyoses i penya-segades, constitueixen la continuació de la cordillera calcària d'Arcàdia. Verdes i florejadades, creixen com jardins d'oliveres i vinyes, separades tan sols del continent per una mar estreta i poc profunda.

Terres de pescadors i filadores, viuen de la mar per la pesca, i de la terra per l'elaboració del ví, panses, i formatge fresc de cabra, així com de les venerades oliveres de les que extreuen un oli el tast inigualable del qual es conegut per tot el món.

.....

CAPITOL -2-

EL PORT PESQUER, MÚSICA I COLOR

No fa molts anys aquestes illes encara no coneixien el turisme i els seus habitants es dedicaven a la pesca com a activitat major. Els poblats pesquers segueixen sent-ho avui dia, només que algunes famílies han extés les seues cases per fer restaurant o per llogar habitacions als viatgers. Però el paisatge armoniós, no hi ha res que fereixi la vista entre les cases del poble.

Les barques de pesca s'amunteguen i formen un arc de Sant Martí de grocs i púrpures, les xarxes dels colors més vius i lluentes que he vist mai. Són les ames d'aquell tros de mar visitat tan sols ocasionalment per alguns velers transeünts.

Al matí, ensaborint el dolç i espès café acompanyat potser d'un pastís de mel i pasta de full, un pot passar hores observant la feina tranquil·la dels pescadors component les seues xarxes, i escoltant les seues cançons abans que se les emporti la mar. De sobte, un grup de gent s'amuntona vora una barca: hi ha peix fresc a la venda, potser una llagosta viva encara, és part de l'espectacle matiner.

De nits, el port cobra un altre color, els restaurants s'omplen de gent: molts grecs, alguns estrangers; l'aire fa olor de carn torrada i de peix fregit, de formatge fresc i de vi casolà, d'orenga i d'oli d'oliva. Grans taules, grans plats centrals, i moltes mans servint-se una mica de tot. Els grecs fan festa menjant en grups nombrosos i brindant: "Ya mas" (Salut!) amb la flaireosa Retzina o amb el vi local. I mai falta la música, els "tragudis", aquestes cançons romàntiques que treuen llàgrimes al cor més sec, i el "buzuqui" antic instrument aparegut a la

antic instrument aparellat a la mandolina que es sent a tots els pobles del Jònic. Famílies senceres s'aixequen de les seues taules per ballar; homes sols, grups de dos: el ball folklòric sempre està viu a Grècia. L'aprenen de nens i el porten dins: al cafè, a la plaça, de dia, de nits, sempre hi ha música, sempre hi ha algú que s'alça a ballar. Si és un home sol, els seus amics l'enrotllaran a la gatzoneta i l'acompanyaran amb picades de mans; si són més, el primer és el que actua, el segon el segueix, aguantant-lo amb el mocador, i els demés agafats de la mà o per les espatlles, formen "la cua".

El ball pot durar fins a altes hores de la matinada, perquè àdhuc el temps pareix que s'atura a presenciar-lo. Nosaltres, deixam el port i ens endinsam a la muntanya, un camí estret voreja els penya-segats i travessa les inacabables oliveres al peu de les quals l'aigua tèbia és distribueix en acollidores caletes de pedres blanques. Les branques de les oliveres ofereixen un bon refugi per la son, i, mentres, amb els ulls mig tancats, vagam entre constel·lacions, un "bizuqui" llunyà ens acompanya i ens guia pels màgics camins del firmament hel·lènic.

TERESA ROCA

La cultura del "Mare Nostrum" (nostre mar) és una realitat que es pot veure i palpar, les arrels de la nostra raça mediterrània viuen encara dins d'unes terres no massa llunyanes, i a on hom respira un aire familiar, un aire conegut, com si es trobés de cop amb la mare que ja creia perduda.

Grècia, i especialment les illes gregues, són la font de la nostra cultura, que deixant-nos estar de etiquetes nacionals, és la mediterrània. I elles també lluiten per a no perdre la seva identitat, la seva puresa, davant d'aquesta ona estranya que ha estat invadint darrerament les illes de la nostra mar .

.....

CAPITOL I : LES PERLES DEL JÒNIC

Homer ja les citava a la seva Odissea, poetes i herois les han preferit a altres terres, potències europees se'ls han disputat al llarg de la història. Les illes jòniques sempre s'han mantingut al marge de la resta de Grècia però sense perdre el seu arrelat caràcter hel·lènic, incorruptible per influències estranyes .

Anglaterra va haver de cedir-les a Grècia el 1863 després de cinquanta anys de protectorat : les set perles del Jònic volien ser el que eren: volien formar part de les Hèl·lades .

Menys conegudes pels turistes que les illes de l'Egeu, són, tanmateix, una mostra de la vida i costums gregues, afortunadament poc explotades i d'una bellesa diferent i singular KERKIRA(CORFÙ) i PAXI, LEFKAS i ITACA, KEFALINA (KEFALÒNIA) i ZAKINTHOS formen tres grups dels quals el central és potser el més interessant .

Però cada illa té el seu caràcter particular, els seus mites i llegendes que li són propis. El "Ionis" vaixell de línia les uneix a totes a excepció de Lefkas, accessible des del continent, i Zakynthos, des del Peloponès. Però, a la pràctica, sempre es troben altres mitjans més emocionants de traslladar-se entre illes: barques de pesca, velers, navegants que fan el trajecte ocasionalment .

Muntanyoses i penya-segades, constitueixen la continuació de la cordillera calcària d'Arcàdia . Verdes i florejadades, creixen com jardins d'oliveres i vinyes, separades tan sols del continent per una mar estreta i poc profunda.

Terres de pescadors i filadores, viuen de la mar per la pesca, i de la terra per l'elaboració del ví, panses, i formatge fresc de cabra, així com de les venerades oliveres de les que extreuen un oli el tast inigualable del qual es conegut per tot el món .

.....

CAPITOL -2

.....

EL PORT PESQUER, MÚSICA i COLOR

No fa molts anys aquestes illes encara no coneixien el turisme i els seus habitants es dedicaven a la pesca com a activitat major . Els poblats pesquers segueixen sent-ho avui dia, només que algunes famílies han extés les seues cases per fer restaurant o per llogar habitacions als viatgers. Però el paisatge armoniós, no hi ha res que fereixi la vista entre les cases

del poble .

Les barques de pesca s'amunteguen i formen un arc de Sant Martí de groc i púrpures, les xarxes dels colors més vius i lluent que he vist mai. Són les ames d'aquell tros de mar visitat tan sols ocasionalment per alguns vellers transeünts .

Al matí, ensaborint el dolç i espès café acompanyat potser d'un pastís de mel i pasta de full, un pot passar hores observant la feina tranquil·la dels pescadors component les seues xarxes, i escoltant les seues cançons abans que se les emporti la mar. De sobte, un grup de gent s'amuntona vora una barca : hi ha peix fresc a la venda, potser una llagosta viva encara, és part de l'espectacle matiner.

De nits, el port cobra un altre color, els restaurants s'omplen de gent : molts grecs, alguns estrangers; l'aire¹ olor de carn torrada i de peix fregit, de formatge fresc i de ví casolà, d'orenga i d'oli d'oliva. Grans taules grans plats centrals, i moltes mans servint-se una mica de tot. Els grecs fan festa menjant en grups nombrosos i brindant : " Ya mas" (Salut !) amb la flairosa Retzina o amb el vi local.

I mai falta la música, els "tragudis", aquestes cançons romàntiques que treuen llàgrimes al cor més sec, i el "buzuqui" antic instrument aparegut a la mandolina que es sent a tots els pobles del Jònic. Famílies senceres s'aixequen de les seues taules per ballar; homes sols, grups de dos: el ball folklòric sempre està viu a Grècia. L'aprenen de nens i el porten dins: al cafè, a la plaça, de dia, de nits, sempre hi ha música, sempre hi ha algú que s'alça a ballar. Si és un home sol, els amics l'enrotllaran a la

gatzoneta i l'acompanyaran amb picades de mans: si són més, el primer és el que actua, el segon el segueix, aguantant-lo amb el mocador, i els demés agafats de la mà o per les espatlles, formen "la cua".

El ball pot durar fins a altes hores de la matindrada, perquè àdhuc el temps pareix que s'atura a presenciar-lo. Nosaltres, deixam el port i ens endinsam a la muntanya, un camí estret voreja els penya-segats i travessa les inacabables oliveres al peu de les quals l'aigua tèbia és distribueix en acollidores caletes de pedres blanques. Les branques de les oliveres ofereixen un bon refugi per la son, i, mentres, amb els ulls mig tancats, vagam entre constel·lacions, un "buzuqui" llunyà ens acompanya i ens guia pels màgics camins del firmament hel·lènic .

(Continuarà)

TERESA ROCA

LA NOSTRA LLENGUA

TEORIA GRAMATICAL

La GE té dos sons diferents segons les vocals que té davant .

La J i GE , GI tenen un so que és sonor igual que en francès i molt diferent del castellà .

Exemples : Guerra, Gerra , següent , argüir , guitarra , gafa , jac , Jesús, Jeroni , jonquera , jubilar .

ELS MOTS

FINS i TOT		hasta incluso
ARREDONIT		redondeado
AMPLE		ancho
GRAN		Grande, mayor de edad
GROS		grueso , grande
PETIT		pequeño
MENUT		pequeño, menudo
PRIM		delgado
ROS /ROSSA,		rubio/a
DE VEGADES		A veces
TREURE		sacar
LA JOIA		la joya, alegría, premio .

=====

=====

REFRANYS

Qui no mira endavant , cau endarrera

Qui molt dorm, poc aprèn

Qui menja fel no pot escopir mel

— —

ENDEVINETA

Un palm en tenc i no l'he amidat

d'un cap pelut i de s'altre pelat .

FRANCESC ESCANDELL

GAVINES

I - A la serra

Les gavines es pentinen
davant del mirall del mar
la pesca ja és a la serra
el pescador ja ha arribat
un home vell se m'atura
i em parla d'enamorats.

Les gavines ara dancen
sobre la pista del mar
el pescador és a la barca
la pesca ja és al cabàs.
El home vell me n'explica
de quan ell era soldat .

II - A l'alta mar

Les gavines ja segueixen
les ones d'un vaixell blanc
cap a una illa daurada
mar endins del nostre mar
mitja lluna els hi fa guia
aigua i cel dormen amb pau .
Les gavines ara juguen
amb la brumera i la sal
ara baixen i ara pugen
darrera del vaixell blanc
El sol infant se les mira
aigua i cel ja han despertat .

TERESA ROCA

NOTES SOBRE LA FLORA DE FORMENTERA (continuació)

Terrenys cultivats: Les plantes que neixen a les terres cultivades són generalment anomenades males herbes. Com no són en realitat "males" herbes és millor considerar-les com a plantes bones que han nascut a un mal lloc. Hem de suposar que algunes d'aquestes espècies les varen dur aquí amb les llavors dels cereals cultivades pels primers colons.

És característica d'algunes d'aquestes plantes el que només puguin sobreviure quan la terra és cultivada. Això obeeix a dues raons: a) Que si el cultiu cessa, les plantes d'arrels poderoses oprimeixen i desplacen a les plantes més febles. I b) Que algunes plantes anuals només poden fer germinar les seues llavors en presència d'altres plantes que segreguen en la terra unes substàncies químiques que estimulen el seu creixement. Aquesta és la raó per la qual un camp pot parèixer lliure de roselles quan està sembrat de patates, però al mateix camp, si posteriorment es sembra de cereals (especialment civada), de sobte se'n torna a omplir més que mai. Les llavors de la rosella havien estat dormint al camp, i només han despertat amb la presència dels cereals.

Una característica important d'aquests camps és l'alt contingut en calç de la terra. Això és degut a dues causes distintes: a) la naturalesa bàsicament calcària de l'estructura de l'illa. I b) l'excesiu grau d'evaporació en qualsevol terra no protegida. L'aigua de la terra conté minerals disolts i en suspensió, seguint al principal aquí el calci. Puix que aquesta aigua puja a través del sòl per una acció capil·lar i s'evapora a la superfície, deixa aquests minerals a les darreres capes de la terra. Així és com un camp pot quedar inutilitzat per molts anys si s'usa aigua salada de pou per al regadiu de superfície. Almenys el 80% de qualsevol aigua usada d'aquesta manera s'evapora i fa que els minerals de l'aigua salada es concentrin a la capa superior.

L'efecte, idò, d'aquest alt grau d'evaporació és el de limitar la flora a aquelles plantes amb gran tolerància a la calç. Les plantes menys tolerants pateixen de Clorosi, una manca de ferro una mica aperecuda a la falta de ferro a la sang humana coneguda per anèmia. Les dites plantes acaben per secar-se i desaparèixer.

Tanmateix i malgrat aquestes condicions aquest microclima és el més ric en flora de l'illa. Hi ha, literalment, centenars d'espècies, molts gèneres y moltes famílies i per ressenyar-les a totes faria falta un llibre sencer que encara està per escriure. Dins aquest medi es troben totes les varietats familiars com són cards, plantatges, lletsons, tots els quals apareixen en moltes espècies diferents i amb gran nombre de varietats.

Aquí en donarem només alguns:

FUMARIA CAPREOLATA L. (Fumustera)
CALENDULA ARVENSUS L. (Llevamà)
PAPAVER RHÔEAS L. (Rosella)
ERUCA VESICARIA (Ruca)
RESEDA LUTEA L. (Gualda groga)
CHRYSANTHEMUM CORONARIUM L. (Moixos)

FRANK JACKSON (Continuarà)

VENIU A VISITAR LA BIBLIOTECA
DEL CENTRE SOCIAL "ES MOLÍ"

Entre els llibres en la nostra biblioteca hi ha:

LLIBRES SOBRE PLANTES

(en català)

BONNER, Antoni Plantes de les Balears Palma de Mallorca 1977 (Manuels d'introducció a la naturalesa nº 1)

MASCLANS, Francesc Guia per a conèixer els arbres 4ª edició Barcelona 1977 (Centre Excursionista de Catalunya: Biblioteca de coneixements fonamentals nº 1)

MASCLANS, Francesc Guia per a conèixer els arbusts i les lianes 3ª edició Barcelona 1978 (Centre Excursionista de Catalunya: Biblioteca de coneixements fonamentals nº 3)

LLIBRES SOBRE PLANTES

(en castellà)

- D'ANDRETA, Carlo Plantas medicinales Barcelona 1972 (Documental en color nº 10)
- PRIME, J.T. Actividades para jóvenes botánicos La Coruña 1976 (Colección "Toda la Tierra" nº 18)
- SCHAUENBERG, Paul y Ferdinand PARIS Guía de las plantas medicinales 2ª edición Barcelona 1977
- TOSCO, Uberto Atlas de botánica Barcelona 1973 (Colección "Diccionario/Atlas")
- TOSCO, Uberto Diccionario de botánica Barcelona 1973 (Colección "Diccionario/Atlas")

LLIBRES SOBRE ANIMALS

(en català)

- MAYOL SERRA, Joan Els Aucells de les Balears Palma de Mallorca 1978 (Manuels d'introducció a la naturalesa nº 2)
- (en castellà)
- CURT MARTÍNEZ, José Galicia viva: la fauna gallega y algo más Pontevedra 1978
- GRAHAM, V.E. Actividades para un joven naturalista 2ª edición La Coruña 1977 (Colección "Toda la Tierra" nº 1)
- GRASSELLI, Armando Pájaros cantores Barcelona 1972 (Documental en color nº 11)
- PARENTI, Umberto Atlas de zoología Barcelona 1973 (Colección "Diccionario/Atlas")
- PARENTI, Umberto Diccionario de zoología Barcelona 1973 (Colección "Diccionario/Atlas")
- WENDT, Herbert Los Animales legendarios de la jungla Barcelona 1976

LLIBRES DE LLORENÇ VILLALONGA ("DHEY")

(vegeu Poble nº 6)

- Bearn 7ª edició Barcelona 1978 (El club dels novel·listas 20)
- Mort de dama 8ª edició Barcelona 1975 (El club dels novel·listas 35)
- Novel·la de Palmira Palma de Mallorca 1952 (Biblioteca "Les Illes d'Or" 49)

TREBALL PER A LA PAU

La pau -tots ho sabem- és un concepte molt aparent. Vull dir: hem viscut un temps de pau tèdrica ("La paz de Franco") que, traduïda en anys de presó per als hòmens d'esquerres, que traduïda en repressió, en mort, en alienació, donaria uns resultats vertaderament esfereïdors. Primera deducció; idò: és possible que en apariència gaudiguem de pau, però que en realitat no n'hi hagi per enlloc. Això resulta important a l'hora d'analitzar actituds i qualificar-les de pacífiques o de beligerants. Aquests elementals postulats ens han de dur a pensar que hi ha gent titllada pel poder de "perturbadores del orden" que, de fet, no pretenen altra cosa que assolir un ordre més just.

Una vaga, una manifestació, una acció d'apariència violenta -o violentadora- qualsevol no ha d'ésser equiparada de cop i volta amb una actitud negativa o reaccionària.

Qui més qui menys ha sentit alguna cosa dels estudiants d'institut i d'universitat en lluita contra decrets i lleis orgàniques del govern. A què són degudes aquestes accions?. Plana i llisament, a una voluntat de què les negres intencions del govern espanyol no hagin de traduir-se en desgràcies per als estudiants. Qui més qui menys ha sabut pels diaris quin batibull s'ha organitzat al País Valencià contra el decret de Bilingüisme. Qui en té la culpa?. Qualsevol infant de pàrvuls us ho pot respondre: un govern -el d'UCD- que no accepta coses tan elementals com que a Catalunya (nort i sud), a València i a les nostres illes es parla una mateixa llengua.

Tothom -o prop li fa- sap que centenars de milers de treballadors han sortit al carrer en lluita contra el projecte de llei d'"estatuto del trabajador". Per què?. Perquè el govern i tots els grups que donen suport a l'aparell estatal capitalista atenten contra els interessos justament de les classes amb menys possibilitats econòmiques.

En obrir qualsevol diari, poc ha, haurem vist enormes fileres de tractors, manifestacions de pagesos, el camp revoltat... I no diré també per què, perquè és massa obvi. Tot aquest rebullir social, a què és degut?. Qui ho dubta!, a una voluntat de millora, -pel que fa a l'ensenyança, al lloc de treball, a la terra-, una voluntat, en definitiva de construir una societat lliure, una societat on no hi hagi lloc per a la violència, la destrucció i el crim...

Però això, de qui ho assolirem?, dels qui com una pedregada seca entraren al nostre territori nacional a començament del segle XVIII?, dels oligarques fills del feixisme que ara es fan passar per liberals?, dels quatre fills desgraciats d'ermes terres a qui el feixisme va fer somiar en l'Espanya-Imperi?. La resposta és òbvia: no. Idò?, quin camí ens queda?, només un, el camí de la recuperació de la dignitat com a persones (que ningú ens puga fonyar la llengua, la cultura, la terra, la pàtria), com a treballadors (que ningú ens puga negar el dret a allò que és nostre, perquè ho hem guanyat amb la nostra suor) i com a ciutadans del món (que ningú puga negar-nos el dret a iguals relacions amb tots els hòmens de la terra). Traduït en quatre mots a tall de cloenda: la lluita per a la pau és la lluita per l'alliberament nacional dels Països Catalans i la lluita per l'alliberament social de les classes treballadores oprimides. Dues lluites unides com dit i ungla.

BERNAT JOAN I MARI

Una nació sense estat, un poble sense llengua? (1)

La situació de conjunt de la llengua catalana resulta, de molt, força més precària i inquietant avui dia que no pas durant el transcurs dels decennis immediatament anteriors.

Aquesta paradoxa implacablement real i tràgica neix del fet que, en l'actualitat, la societat catalana viu en una estructura estatal que aspira a equiparar-se a la vigent dins les democràcies burgeses occidentals i compta, alhora, amb uns organismes institucionals teòricament representatius —entre els quals de moment una delegació governamental relativament autònoma—, mentre que, tot al llarg de vora els quaranta anys precedents, en canvi, aquesta societat va veure's sotmesa a una dictadura que fixava entre els seus objectius primordials l'exterminació, mitjançant la repressió més brutal i directa —al començament— o mitjançant l'ofec i l'alienació sistemàtica —en les èpoques posteriors— de qualsevol vestigi de la llengua, la cultura i la consciència nacional de Catalunya.

Que sigui justament després dels primers assaigs liberalitzadors empresos per tal de superar la dictadura quan hom constati alarmat —però amb la lucidesa que permet la perspectiva històrica disponible— que la llengua i la cultura catalanes es troben més que mai amenaçades de mort és un fenomen que requereix d'explicacions i d'anàlisis que permetin d'esbrinar com s'ha arribat a la situació present, si aquesta constitueix o no el preàmbul d'un estat definitivament agònic de la llengua i la cultura de tot un poble i si s'albiren possibilitats històricament viables de redreçant per al futur.

(Un futur, d'altra banda, que només pot ser immediat, car, del contrari, les generacions venidores, en el supòsit que mostrin algun interès per la llengua secular, caldrà que parteixin de pressupostos semblants als adoptats pels jueus per tal de "vivificar" i "implantar" dins l'actual estat d'Israel la llengua de llurs avantpassats). En tot cas, és sempre d'esperar que unes quantes reflexions crítiques, lluny de desfermar angoixosos espectres apocalíptics, contribuiran més aviat a desemmascarar triomfalismes suïcides i a restituir la magnitud del problema als seus límits precisos i punyents.

II

Quan el règim franquista es fa amb el poder i implanta arreu de l'estat el nou ordre, Catalunya, derrotada en el material i en l'humà, compta amb un grau de conscienciament nacional suficient si més no, per resistir la virulència dels atacs del nou règim contra la llengua i la cultura catalanes. Aquests atacs, traduïts en tota classe de mesures prohibitives sobre l'ús de la llengua en qualsevol classe de manifestacions orals i impreses, no bastaran a impedir que, en general, els catalans continuïn servint-se habitualment de llur llengua i només aconseguiran, de moment, de frenar el procés de normalització funcional —administrativa, política, cultural, etc.— del català emprès anteriorment per la Mancomunitat i per la Generalitat i de consolidar novament, amb tota la força d'una llei a punta de baioneta que no deixava lloc a cap altra mena d'opció, l'anomalia lingüística ja iniciada pràcticament al segle

XVI: llengua parlada català / llengua escrita castellà, és a dir: espanyol. El català continuarà essent, doncs, el mitjà de comunicació verbal de la major part de la població —llevat dels integrants de les forces d'ocupació espanyoles i dels grups autòctons assimilats als interessos del nou estat—, mentre que l'espanyol es reafirmarà en qualitat de mitjà de comunicació escrita, forçadament admès per tota la societat catalana.

Entès en tant que sistema polític repressor de la nació catalana, el franquisme no hauria estat gaire més destructor, en ell mateix, del que ho havien estat en llur moment respectiu anteriors onades annexionistes espanyoles, com ara les desencadenades arran de la revolta dels segadors, la guerra de successió, el liberalisme jacobí o la dictadura primoriverista. Es a dir, el franquisme actua només amb els procediments primaris i expeditius de la prohibició i de la subsegüent persecució, però es mostra totalment incapaç de dur a terme els seus objectius destructors i, alhora, de crear una política cultural i lingüística prou consistent i atractiva perquè capes majoritàries de la intel·ligència i la societat catalanes s'avinguin de grat a l'espanyolització i a renunciar, doncs, a la llengua i a la cultura pròpies. Entès, però, en tant que un període en el transcurs del qual, sota unes condicions hostils per a una Catalunya impossibilitada d'autoregirse, s'esdevenen tota una sèrie de ràpides i fonamentals transformacions —en més o menys estreta relació amb les condicions històriques que fan que igualment n'experimentin de semblants, en el mateix

lapse cronològic, la resta de la humanitat i, especialment, les societats occidentals—, les quals alteren com mai les estructures sòcio-econòmiques i demogràfiques de l'estat espanyol, el franquisme constitueix, sense cap mena de dubte, per a la llengua i la cultura catalanes, una maltempada d'incalculable transcendència.

A grans trets, i deixant de banda aquells fets que, amb variacions determinades per a cada moment històric, distorsionaven certs usos lingüístics des del segle XVI, els canvis produïts durant el franquisme amb una més directa incidència sobre la llengua catalana són:

a) La liquidació de les institucions pròpies;

b) la modificació de l'estructura demogràfica esdevinguda amb les immigracions obreres en massa, i

c) la transformació del sistema de vida i de la cultura, general en el món capitalista després de la guerra de 1939-1945.

a) La instauració del franquisme comportà, sense que els esforços fets en el món de l'exili i de la clandestinitat arribessin a compensar-ho, la desaparició pública de tot l'aparell institucional propi de Catalunya (el pedagògic i, entre d'altres, el polític, el social, el cultural, el sindical i el recreatiu), en el qual es basava la normalització lingüística i cultural que havien vehiculat la Mancomunitat i la Generalitat.

Amb això es produí la desaparició de l'ús públic del català (perquè les noves institucions imposades pel franquisme eren espanyoles i amb voluntat espanyolista) i dels corresponents nivells lingüístics

(Segueix a pàg. següent)

Una nació sense estat, un poble sense llengua?

(Ve de pàg. anterior)

(llengua de la burocràcia, de la publicitat, etc.), fets que, òbviament, crearen una imatge diglòssica (i, per tant, una ideologia que implicava un comportament diglòssic) que ha afectat, en primer lloc, la població autòctona catalana; en segon lloc, també la població recentment immigrada: d'una banda, aquest sector de la població deixà de trobar aquelles institucions —sindicats, ateneus, centres recreatius, CADCI, etc.— que, abans del 36, contribuïen a la seva integració; de l'altra, es trobà amb una situació que en uns casos refermava el seu espanyolisme i en d'altres, potser la majoria, els obligava a l'espanyolització.

b) El 1939, la guerra i l'exili polític produïren un buit en el cos social de Catalunya que a poc a poc va ser omplert per una primera immigració. A partir del tombant dels anys quaranta i cinquanta, quan la dinàmica de Catalunya i el País Basc desborda la política restrictiva i centralitzadora del règim franquista, els moviments migratoris d'espanyols, expulsats de llurs llocs d'origen per la misèria i atrets a Catalunya per la necessitat de mà d'obra, esdevenen un corrent inestroncable i ascendent. Encara tot al llarg dels anys cinquanta la integració lingüística de bona part dels immigrants es fa possible en la mesura en què el català, malgrat la seva exclusió de la vida pública, s'associa amb els status socio-culturals més elevats i és, en definitiva, la llengua de la majoria de la població. Després, però, a mesura que van sorgint barrades senceres habilitades per immigrants i, sobretot, a partir del Pla d'Estabilització (1959) i de l'arribada posterior de la televisió, òbviament emesa tan sols en la llengua oficial de l'estat franquista, la integració esdevé impracticable i ja només es dona en comptats casos individuals motivats per raons voluntaristes. L'alt índex de natalitat de la massa immigrada espanyola, provoca un espectacular increment demogràfic que tendeix a anivellar la composició nacional de la societat del Principat alhora que se susciten noves necessitats que comporten

d'Amèrica. La distorsió afecta tot el sistema de vida —menjar, vestir, viatjar, etc.— i, lògicament, afecta tota la cultura. La llengua d'expressió científica o la llengua de relació internacional en tots els països del bloc —i, fins i tot, en països del bloc socialista o del tercer món— és ara l'anglès. I, així, totes les cultures nacionals es limiten a traduir o, en tot cas, a fer síntesis de divulgació en la pròpia llengua. Altrament, la cultura popular, que fins al tombant de segle havia tingut a tot arreu unes característiques nacionals pròpies, és substituïda per una de nova, potenciada i, alhora, condicionada pels avenços tecnològics, que és tot simplement la traducció de la produïda en anglès i, més encara, de la produïda als EUA. A Catalunya, on, per raons de tipus sovint comercial, s'havia tendit a vehicular en llengua espanyola la cultura científica —investigació, manuals de divulgació— i algunes formes de la cultura popular —novel·la de fulletó, melodrama, revista musical, cinema, còmics, etc.—, a partir de la instauració del règim franquista, que és, de fet, quan es fixen d'una manera definitiva els nous models, s'hi vehiculen d'una manera exclusiva. Aquesta traducció i aquesta vehiculació, insinuades abans del 39 i imposades, després, per la força de les armes, contribueixen en gran manera a esborrar el grau de consciència de la pròpia identitat, que, malgrat tot, havia resistit les pressions de la creació dels serveis corresponents, molts dels quals es troben ja en mans d'immigrants, que inicien així la seva promoció vers status socio-econòmics més elevats. Apareixen capes socials mitjanes de mentalitat i llengua espanyoles, absolutament al marge de les realitats històriques i culturals del país.

c) A la destrucció de la infraestructura institucional pública i als canvis demogràfics —emigració política del 39, immigració dels anys 40-60—, cal afegir-hi un tercer factor distorsionador: la uniformació creixent del món capitalista produïda, a partir de la segona guerra mundial, sota els auspicis polítics, econòmics, científics i tecnològics dels Estats Units

immediata postguerra.

En aquest sentit, el cinema i els mitjans de comunicació de masses, molt especialment la ràdio i la TVE, juguen un paper decisiu en l'alteració de les estructures lingüístiques de la societat catalana. Si la massa immigrada constitueix, en principi, un factor passiu d'espanyolització, la ràdio i la TVE, atesos la seva ubicuitat i el fet d'erigir-se en el més influent portaveu del règim franquista i de la subsegüent monarquia de cara a l'opinió pública, esdevé un activíssim factor espanyolitzador. Només amb referència al fet lingüístic, es pot dir que distorsiona l'estructura i l'ús de la llengua dels catalans i que alhora augmenta el prestigi de la llengua oficial. (L'aparició, pels mateixos anys, d'un fenomen amb valor de mass-media, propi i específic dels Països Catalans, com ara la Nova Cançó, no és ni de molt suficient per contrarestar l'abast i els efectes de la ràdio i la TVE, entre d'altres raons perquè aquesta gaudeix òbviament d'una difusió molt més àmplia i revesteix un aparent caràcter interclassista i neutre, mentre que la Nova Cançó s'adreça a un públic molt concret i parteix d'unes inequívokes actituds d'oposició a la dictadura.)

III

Aquests han estat els tres factors bàsics que han fet que en el curs de poc més de vint anys es passés a Catalunya d'una situació de monolingüisme diglòssic a una altra de bilingüisme diglòssic que tendeix a convertir-se progressivament en un bilingüisme substitutiu. En l'actualitat, una part considerable de la població de Catalunya és de parla materna espanyola. La llengua de comunicació escrita continua essent majoritàriament a tots els nivells l'espanyola. Molt més greu que no pas això, però, és el fet que, a conseqüència de tot el que ha estat dit anteriorment, sigui també per primer cop l'espanyola la llengua de comunicació verbal més estesa. No tan sols el medi visual, imprès, és espanyol, sinó que també ho és el medi fònic, oral. Els espanyols, entre ells, se servei-

xen —no cal dir-ho— de l'espanyol i els catalans se'n serveixen igualment a la vegada per tal de comunicar-se per escrit entre ells i verbalment amb els espanyols. Si aquest ús de l'espanyol en la comunicació escrita no és més que la conseqüència d'antics condicionaments entre els quals destaca el decret de Nova Planta, que els catalans se'n serveixen també en la comunicació verbal de manera espontània revela alguna cosa més que una simple inèrcia històrica. Revela un ús de l'idioma condicionat per factors ideològics, una prescripció i una pràctica interioritzades que els duu a servir-se automàticament de l'espanyol tant si són interpel·lats en aquesta llengua com si s'han d'adreçar a desconeguts; revela també que no són tan sols llurs hàbits de lectura i escriptura allò que els fa més còmode de recórrer a l'espanyol, sinó també llurs hàbits articuladoris i d'expressivitat col·loquial. Un ús ideològicament determinat que és conseqüència en unes generacions, de la por interioritzada durant la dictadura; en d'altres, de la formació escolar i, en les més joves, de l'adaptació pura i simple a un medi fònic-visual del tot espanyolitzat. (A remarcar, no més per posar un exemple significatiu, pel que fa a les generacions més joves, que la introducció i l'adopció del llenguatge contracultural i en definitiva, d'un idiolecte generacional, és duta a terme exclusivament en espanyol). Un ús que resulta, al capdavant —en el cas hipotètic que hi hagi qui s'ho proposi seriosament—, de molt més difícil superació i erradicació que tots els barbarismes que infesten avui dia el que queda de la llengua catalana en tant que mitjà de comunicació verbal. Una llengua progressivament relegada a llengua de la tribu, cada cop més mistificada en la seva base i cada cop més sotmesa en la seva cúspide a un procés de "culturalització" modificadora, una llengua "marcada" per a ús d'iniciats, amb unes poques funcions connotatives de caire emocional i de vague testimoniatge, en les manifestacions públiques, d'una identitat en camí d'esdevenir mer substrat.

Quan es integrants d'es consell de redacció de sa revista "Els Marges" feren públic es manifest "Una nació sense Estat, un poble sense llengua?" segurament no devien pensar que aquest pogués aixecar tant d'enrenou.

No ha tengut gaire repercussió a's País Valencià i a ses Illes Balears, però s'ha de tenir en compte que es autors es centren a n'es Principat de Catalunya i creuen que a n'es altres Països Catalans s'haurien de fer estudis similars.

Es redactors d'es manifest han rebut atacs i lloances, i es comentaris sobre es seu treball han sét nombrosíssims.

Mostra de s'acceptació que ha tengut són es articles "Els Marges i la televisió" de Ramon Torelló, publicat a l'"Avui"; "Resposta a l'article d'Els Marges" de J.M. a l'"Avui" i "Un país que se'ns acaba?" de Félix Cucurull, "Avui" 22-XII-79.

Entre es detractors: Albert Manent, Francesc Vallverdú, sociolingüista lligat a n'es PSUC, i un senyor que escriu a "La Vanguardia" (29-XII-79) i firma J.F.

Alguns articles de o sobre es signants d'es manifest: "L'actual normalització del català, és una fal·làcia" de Josep M. Nadal, "Presència" des-gen. 1.980 i "Jordi Castellanos i la denúncia de Els Marges", "Canigó" 9 de Febrer d'es 1.980.

Es manifest ha sét reproduït a "Presència", des-gen. 1.980 i a "Serra d'Or", gen.1.980.

Al·lusions de diaris i revistes a s'article: "Els Marges de la Cultura", "Tele-exprés" 7-XII-79; "Normés quan ens trepitgen?", "Avui" 2-XII-79; "El catalán puede desaparecer", "El Noticiero Universal" 4-XII-79; "Joaquin Molas Cree que la lengua y cultura catalanas están amenazadas", "Correo Catalán" 29-XII-79 i "Els Marges: el incierto futuro del catalán" a "El Periódico".

Els números de "Serra d'Or" de gener i febrer porten un apartat sobre "Les actituds dels polítics davant el text d'Els Marges sobre la situació de la llengua". Entre es favorables a n'es manifest hi trobam Josep Benet, Heribert Barrera, Félix Cucurull, Jordi Carbonell i Xavier Romeu (PSAN). No estan d'acord total o parcialment amb es text: Antoni Gutiérrez Díaz (PSUC), Jordi Pujol, Antoni de Senillosa (Coalición Democrática), Reventós (PSC), Cañellas (UCD-CD) i coll i Alentorn.

Culminació de tot aquest procés ha sét sens dubte es debat sobre "Una nació sense estat, un poble sense llengua?", celebrat a Barcelona es vuit de febreer proppassat, organitzat p'es Club Ramon Muntaner. Parlaren A.M. Badia i Francesc Vallverdú per Catalunya, Vicent Pitarch p'es País Valencià i Aina Moll per ses Illes Balears. Representaren "Els Marges" Joaquim Molas i Josep M. Nadal.

Badia assenyala que no estava d'acord amb es to "apologètic" de s'article, però reconegué que "la situació és de gravetat, de suma gravetat", i afegí que es Països Catalans som "s'unica nació del mon en que una nació sense Estat no és un poble sense llengua".

F. Vallverdú va dir que sa situació no està tan malament com es pinta i que es bilingüisme és un fet irreversible si tenim en compte que a Catalunya hi ha dues comunitats nacionals. S'empenyada -per dir-ho d'alguna manera- d'en Nadal va ser monumental: va assenyalar que només hi ha una comunitat nacional i que sa situació actual s'ha de decantar forçosament cap a un cantó o s'altre, puix "les llengües s'aprenen al carrer" i no a s'escola.

N'Aina Moll va dir que s'article s'enfronta amb una realitat, però no es pot afirmar que ara sa situació està més malament que fa uns anys remarcà que "no podem tenir un ensenyament d'es català com a llengua estrangera", que és necessària "una voluntat col·lectiva de normalització", que sa televisió és un factor molt important i que es català ha d'esser oficial a's territoris de parla catalana perquè "sa llengua és de tots".

Pitarch, més dramàtic, assenyala que sa repercussió d'aquest

UNA NACIÓ SENSE ESTAT,
UN POBLE SENSE LLENGUA ? (I)

Hem cregut que podia ser oportú reproduir a "POBLE DE FORMENTERA " el manifest escrit per set professors de la Universitat Autònoma de Barcelona sobre la situació actual de la nostra llengua catalana. La seva anàlisi, lúcida i rigorosa descriu sense pèls a la llengua el problemàtic present del català, també, el seu incert futur com a llengua nacional. El text és, sens dubte, un toç d'atenció per a tots aquells qui creien que el català, amb la promulgació d'un decret de bilingüisme discriminatori i amb una proclamació constitucional de teòrica igualtat, iniciava un procés de normalització irreversible. No, aquests "guanyys" han de ser interpretats com a petites almoines destinades a compensar els més elementals anhels de tantes mentalitats diglòssiques com pasturen, d'aquesta manera, no només deixar intacte el sistema de domini del castellà sobre el català sinó enfortir-lo encara més .

L'article que reproduïm fou publicat en el nº 15 "d'ELS MARGES ", una revista quadrimestral , editada per Curial i dirigida pel catedràtic Joaquim Molas.

Esperam que la lectura d'UNA NACIÓ SENSE ESTAT, UN POBLE SENSE LLENGUA? estimularà un debat profitós sobre la situació actual i les perspectives de futur de la llengua catalana a les nostres illes, ja que , com diuen els autors, per raons científiques, aquesta anàlisi es refereix només a la situació de la llengua al Principat de Catalunya .

article a's País Valencià ha sét fluixa, que ells també tenen es probleme de s'immigració, que hi ha decepció d'es català per part d'es valencians autòctons, que allí no hi ha cap mitjà d'informació en català, que hi ha menys catalano-parlants que durant sa república però que es d'ara estan menys conscienciats, que sa premsa d'es País Valencià està en mans de grups "cavernícoles" d'extrema dreta i que s'actual situació és trágica "pero no definitiva".

Molas va dir que s'article no vol ser apocalíptic però potser naltros haurem d'esser-ho d'aquí a deu anys, que ha desaparegut sa cultura popular (balls pagesos, festes populars, etc.), que s'intenció ha sét "fer un diagnòstic i no un pronòstic", que aspiren a sa "catalanització de la vida pública a tots els nivells", que "és la societat catalana la que ha de defensar la seva llengua" i que "les sol.lucions a l'actual situació les han de buscar es parlamentaris catalans": jo, d'acord amb Molas, faig una crida a nés nostro senador en demanda de col.laboració.

Jutjau valtros mateixos.

NOTA: A un nivell més popular, aquest manifest ha sét discutit a escoles, ateneus, seus de partits polítics, etc.

JOSEP SERRA I COLOMAR

UN ESTATUT DE CENTRES DOCENTS INACCEPTABLE

Després d'una època en que el denominador comú de tot el que fa referència a la política ha estat l'intent sincer per afirmar una autèntica democràcia, intent que ha cristallitzat en una transició del feixisme a la normalitat democràtica que amb tot el que hagi tengut de negatiu, s'ha de considerar objectivament molt acceptable sobretot per haver aconseguit una Constitució oberta, aprovada avançada i sobretot no exclouent per a ningú. Desde fa un temps, aquesta maduresa que uns i altres han demostrat al inici de la nostra difícil transició política, s'ha diluït al anar imposant-se la dreta més reaccionària dins les files d'U.C.D., que cada vegada es menys "centre" i menys "democràtica", de forma que el partit del govern, rompent tot diàleg seriós amb totes les altres forces polítiques, ha passat a desenvolupar la Constitució de tots que semblava no poder perdre mai aquest esperit, segons els interessos d'uns determinats sectors socials, les classes més afavorides econòmicament, creant conflictes dels quals vol culpar quan esclaten a l'esquerra.

A un Estatut del Treballador que no els té en compte i descaradament afavoreix els empresaris de la CEOE, ha seguit una actitud restrictiva del govern en relació al tema autonòmic, actitud que ja l'hi ha costat tres disgusts (Andalusia, Euzkadi i Catalunya) en forma de revessos electorals. Ara sembla que seguirà un Projecte de Divorci que més bé serà de No-Divorci, segons els textos apareguts fins ara al respecte, i ja es parla d'una Llei de Regim Local que per art de màgia pot fer perdre la majoria que socialistes i comunistes tenen al camp municipal, en base a absurdes formes d'elecció dels batles i altres trampes de tot tipus. Però on l'actitud de la dreta es ja indignant es a l'Estatut de Centres Docents recent aprovat al Parlament per 11 vots de majoria absoluta.

Poques vegades s'ha jugat tan fort i s'ha orquestrat una campanya tan ben organitzada com la que ha tengut lloc els darrers mesos, a partir de la defensa d'una suposada llibertat d'ensenyança; llibertat que es una excusa per mantenir els privilegis de l'ensenyança privada (i dins ella de les escoles religioses) i seguir deixant a l'escola pública, l'única al abast de tothom, oblidada i falta de medis que facin possible millorar la qualitat de l'ensenyament.

L'argument central que han utilitzat els partits de dretes de cara a l'opinió pública al llarg dels mesos que ha durat el debat de la Llei al Congrés de Diputats, es que la pluralitat ideològica només es pot assegurar si els particulars poden obrir i dirigir escoles. Això no es més que falsificar el concepte de pluralitat per dos raons: en primer lloc perquè una escola pública, amb programes oberts a totes les ideologies, professors de tots els colors, intervenció dins la gestió dels centres de les Associacions de Pares i, sobretot, baix el control del Parlament, és garantia de democràcia i pluralisme; en canvi, si cada escola només es conyeix a un ideari, els alumnes que hi vagin no tendran més possibilitats de comparació i opció i es veuran per força ensenyats segons uns determinats i únics principis ideològics, ètics, religiosos i socials. Però en segon lloc, és falsificar la pretesa recerca de democràcia perquè no tothom pot obrir escoles i, no fa falta ser molt viu per adivinar-ho, només els rics podran fer-ho, per el que aquests idearis de les escoles privades respondran sempre a patrons de la dreta. Després de l'aprovació de l'Estatut ens trobam en que a partir d'ara hi haurà escoles amb idearis plurals i oberts a dretes i esquerres, les escoles públiques, i escoles que només impartiran i extendran les idees dretanes i conservadores, les escoles privades. No es difícil donar-se'n compte que algú està fent trampes.

Però vet aquí que l'esquerra no s'ha oposat a que hi hagi escoles privades. Malgrat que el seu projecte de societat a llarg termini implica una escola pública del tipus que hem dit abans, dins l'esperit de concòrdia que hi havia fins ara, socialistes i comunistes estaven disposats a dir si al manteniment de l'escola privada, el que passa es que a UCD, Coalició Democràtica i les dretes nacionals de Catalunya (C.i U.) i Euzkadi (PNV),

això no li bastava i en el projecte també incloïa que la privada es es subvencionés per l'Estat, cosa que evidentment no pot acceptar-se de cap manera.

I no pot acceptar-se perquè els sous de tots han de ser per costejar serveis per a tots i no institucions de particular. És normal que l'Estat assumeixi el manteniment econòmic de l'escola pública, a la que tenen accés tots, rics i pobres, i que ofereix totes les idees socials dins els seus programes; el que no és lògic és que si una persona o grup de persones obren una escola li donarà un determinat i únic tipus d'ensenyament d'acord amb l'ideologia d'un determinat sector social, a més d'estar restringida per els preus a uns privilegiats que els puguin pagar, aquesta escola es mantengui amb diners de tots, diners que deixaven de destinar-se a fer escoles estatals per tot allà on fan falta.

I arribats a aquest punt, per si no hi hagués abastament, encara hi ha més. Quan l'esquerra fins i tot hauria estat disposada a negociar les subvencions, amb la condició de que les escoles subvencionades estessin controlades per l'Estat (ja que els donem els sous, almenys sapiguem que es fa amb ells) i que les Associacions de Pares poguessin influir en els idearis de les escoles privades com de fet passa a l'escola pública; quan estaven disposats a arribar al màxim de concessions, la dreta s'ha negat a donar res de la seva part, negant-se a recollir les propostes abans dites. Postura ben democràtica com es evident i clar que diu ben a les clares quin és el pluralisme del que parlen alguns.

Hi hauria, i potser en altres articles hi haurà, més que a dir si entrassin en detall dins l'articulat concret de l'Estatut de Centres Docents, però en un article d'aquestes característiques no es pot dir tot i ens hem de cenyir a lo principal. En resum, en lloc de fomentar les escoles estatals, a l'abast de totes les butxaques, plurals, obertes a la participació de pares, alumnes i professors, cada dia es prima més l'escola privada, per privilegiats, no pluralista, no oberta a la participació dels diferents estaments implicats i, per més conya les pagarem entre tots. Valenta democràcia ens estan organitzant !.

COL·LECTIU II DE SETEMBRE

Al nº6 de "POBLE DE FORMENTERA" En Joan Cerdà i Subirachs fa una sèrie d'apreciacions a un article meu, "De qui som víctimes", publicat a's número 5 de sa revista que teniu entre ses mans.

No tenc res a oposar a ses apreciacions que ell fa a n'es punts a, b, i c, ja que som es culpable de ses inexactituds que contenen .

S'àmplia majoria (punt d) que aprovà es estatuts només em confirma que d'estatuts d'autonomia ne en tenen res : els heu llegit, Joan ?

Es paràgraf citat per En Joan mereix realment una explicació ,puix en voler condensar vaig fer-ne un gra massa .Em volia referir a que es Quadros directius de s'UCD pertanyen a sa burgesia, cosa que no es correspon amb s'àmbit d'en varen sortir es vots que confirmaren UCD com a partit majoritari .Tot i que consider nefasta s'actuació d'aquest partit dins l'Ajuntament (junt amb A.P.) potser és poc ètic fer judicis tan terminants d'un partit que, pel que fa a Formentera, no sabem ben bé quina postura tè davant certs punts : es de s'Autonomia, per exemple. Jo estic segur que es formenterers els agraïrien que es pronunciassin sobre aquest tema tan conflictiu .

Ah! es verb "callar" ja ha funcionat molt durant una època no molt llunyana, ¿ perquè tornar a pesar-le de neda ?

JOSEP SERRA i COLOMAR

